

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Дар'я Мальчикова".

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

« 05 » вересня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

Освітня програма Середня освіта (історія)
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Факультет психології, історії та соціології
Кафедра історії, археології та методики викладання
Курс II

Івано-Франківськ 2024/2025

Програму розроблено:

1. Батенко Ганна Вячеславівна, доцентка кафедри історії, археології та методики викладання, кандидатка історичних наук, доцентка

Програму розроблено на основі освітньо-професійної програми Середня освіта (історія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої наказом ректора ХДУ № 270-Д від 29 червня 2023 р.

В.о. декана факультету

Ірина ШАПОШНИКОВА

Затверджено на засіданні кафедри історії, археології та методики викладання

Протокол № 16 від 06 червня 2024 р.

Завідувачка кафедри

Наталя КУЗОВА

Схвалено науково-методичною радою факультету психології, історії та соціології

Протокол № 10 від 18 червня 2024 р.

Голова ради

Наталя ТАВРОВЕЦЬКА

Керівниця навчального відділу

Вікторія ЯЦЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ВСТУП

(загальна інформація про практику, коротка анотація, термін практик)

Практична підготовка здобувачів, які навчаються у Херсонському державному університеті, здійснюється шляхом проходження ними практики в закладах освіти, на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.

Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням академічної доброчесності учасників освітнього процесу Херсонського державного університету.

Навчальна практика здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня відбувається у 3 семестрі, термін навчальної практики денної форми навчання – 2 тижні, заочної форми навчання – 2 тижні на базах освітніх установ.

Структура практичної підготовки

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів ECTS	Форма контролю	Опис, мета
ОК 30	Навчальна практика	3	диф. залік	Підготовка здобувачів до виконання роботи вчителя та отримання практичних навичок. Під час проходження практики здобувачі оволодівають практичними навичками, необхідними для майбутнього вчителя, закріплюють і поглиблюють набуті під час вивчення педагогічних та психологічних дисциплін

1. Мета, основні завдання та формат (очний, дистанційний, змішаний, екскурсія, виїзна) практики

Мета практики: закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами в процесі вивчення педагогічних та психологічних дисциплін, формування професійних компетенцій майбутніх вчителів історії.

Основні завдання практики:

- закріплення й поглиблення отриманих теоретичних знань з педагогічних та психологічних дисциплін;
- застосування теоретичних знань з педагогіки і психології на практиці, вдосконалення способів діяльності в освітньому процесі;
- здійснення психолого-педагогічного спостереження за педагогічним процесом;
- розвиток умінь аналізу уроків та виховних заходів;
- розвиток умінь складати психолого-педагогічну характеристику учня;
- розвиток стійкого інтересу до професії вчителя, потреби педагогічній самоосвіті;
- формування професійно значущих якостей особистості вчителя історії;
- сприяння виробленню оптимістичної професійної позиції та прагненню до професійного самовдосконалення й розвитку професійної компетентності.

Формат проведення практики: дистанційний

2. Програмні результати навчання та компетентності

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	ЗК	ФК (СК)	ПРН
ОК 30	Навчальна	ЗК1-10	ФК6-9, ПК1-7,11	РН1. Відтворює основні концепції та принципи педагогіки і психології; враховує в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів. РН4. Здійснює добір і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінює результати їх навчання та ефективність уроку. РН7. Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності. РН8. Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами. РН9. Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності. РН10. Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

				РН11. <i>Виявляє</i> навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, <i>пояснює</i> необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності. РН13. <i>Демонструє</i> знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні. ПРН 1. <i>Демонструє</i> знання змісту фундаментальних і спеціальних галузей історичної науки та спеціальних історичних дисциплін, <i>пояснює і характеризує</i> історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку. ПРН 2. <i>Знає і аналізує</i> сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних дисциплін та <i>імплементує</i> знання у навчальну і практичну діяльність. ПРН 3. <i>Орієнтується</i> в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно <i>оперує</i> спеціальною термінологією. ПРН4. <i>Демонструє</i> інтегроване мислення, <i>пояснює</i> цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки. ПРН5. <i>Використовує</i> краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; <i>розуміє й популяризує</i> історико-культурну спадщину України та світу. ПРН6. <i>Працює</i> з джерелами інформації, <i>інтегрує</i> їх у зміст навчання історії, <i>представляє</i> та <i>обговорює</i> відображені в них факти, явища, події, <i>визначає</i> власну позицію щодо суперечливих питань. ПРН7. <i>Знає</i> зміст шкільних курсів історії, <i>проектує і здійснює</i> навчальний процес, <i>обирає</i> оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії, <i>уміє</i> оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці. ПРН9. <i>Цінує</i> різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, <i>керується</i> в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва ПРН10. <i>Усвідомлює</i> цілі, мотиви власної педагогічної діяльності, <i>стійко прагне</i> до набуття та вдосконалення професійних компетентностей
--	--	--	--	--

3. Програма (види, зміст і обсяг завдання (робіт), форма виконання) практики

Зміст і оцінювання практики

№	Назва робіт/завдань	Форма звітності (таблиці, графіки, фото-, відео, презентації тощо)	Кількість балів за виконання робіт/завдань (max)
1	2	3	4
1	Проведення педагогічного спостереження за ходом уроків	Педагогічне спостереження за взаємодією вчителя та учнів на 1 уроці (додаток А)	10
2.	Проведення дидактичного аналізу уроків	Схема дидактичного аналізу 1 уроку (додаток Б)	15
3.	Аналіз виховного заходу	Схема аналізу 1 виховного заходу (додаток В)	10
4.	Складання психолого-педагогічної характеристики учня	Психолого-педагогічна характеристика школяра (додаток Г)	15
5.	Загальне оформлення та ведення звіту про результати практики, презентація результатів практики, захист практики	Звіт про проходження практики	50
Загальна кількість балів			100

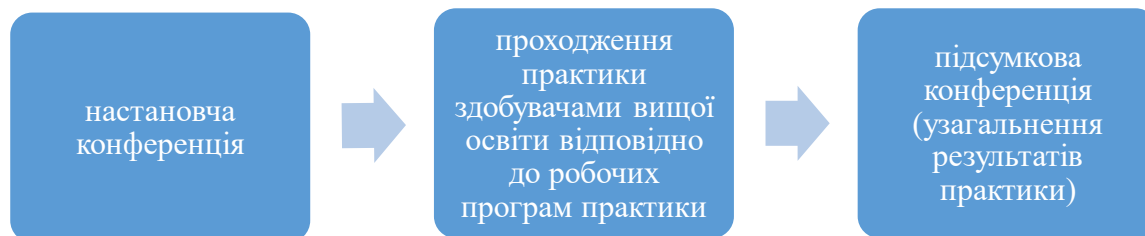
Примітки:

Загальна кількість балів:

-100 балів відповідно до Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті (наказ 07.09.2020 № 803-Д)

4. Організація проведення практики

Кожна практика включає три етапи.

На першому етапі практики проводиться настановна конференція, на якій:

- завідувач кафедри та керівники розкривають мету та основні завдання практики, знайомлять здобувачів з базами практики, порядком проходження

практики, видами робіт, порядком оцінювання, оформлення звітної документації та процедурою контрольного заходу.

На початку практики здобувачі вищої освіти повинні отримати інструктаж з охорони праці в галузі, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, порядком отримання документації та матеріалів.

Методи навчання

У процесі практичної підготовки використовуються такі методи навчання:

- словесні методи: презентація, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, виконання ситуаційних вправ та обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрація;
- практичні методи: розв'язання практичних та аналітичних завдань, метод проектування, виконання індивідуальних завдань, тренінг тощо.

5. Методичні рекомендації

Досягнення поставленої мети і завдань практики передбачає оволодіння здобувачами відповідними методиками, практичне ознайомлення з формами їх застосування, що становлять зміст діяльності здобувача-практиканта як майбутнього вчителя історії.

Основною формою реалізації програми практики є спостереження та аналіз уроків історії та виховних заходів, спостереження за учнівським колективом та складання психолого-педагогічної характеристики учня. Під контролем керівника студент-практикант повинен виконати конкретний вид роботи.

Вказані роботи розподілені на два змістових модуля:

І Змістовий модуль

Тема: «Організаційна та навчально-виховна діяльність здобувачів»

1. Ознайомлення із завданнями та програмою навчальної практики.
2. Ознайомлення з правами та обов'язками здобувачів-практикантів.
3. Ознайомлення з базою проходження практики, адміністрацією та педагогічним колективом з метою вивчення особливостей організації навчально-виховного процесу у ЗНЗ.
4. Ознайомлення з шкільною документацією, з тематично-календарним плануванням уроків історії та виховних заходів.
5. Проведення педагогічного спостереження на уроках історії та під час виховних заходів.
6. Здійснення дидактичного аналізу уроків історії.
7. Здійснення аналізу виховного заходу.

Етапи виконання завдань

Перший тиждень:

1. Складання індивідуального плану здобувача практиканта на період навчальної (пропедевтичної) практики.
2. Ознайомлення з документацією навчальної (пропедевтичної) практики та вимогами до її ведення.
3. Педагогічне спостереження на уроках історії та виховних заходах.

Другий тиждень:

1. Дидактичний аналіз уроку історії.
2. Аналіз виховного заходу.
3. Оформлення звітної документації.

Перелік звітної документації

1. Звіт про проходження практики.
2. Педагогічне спостереження уроку (додаток А) – 1 урок.
3. Дидактичний аналіз уроку (додаток Б) – 1 урок.
4. Аналіз виховного заходу (додаток В) – 1 захід.

II змістовий модуль

Тема: «Психолого-діагностична діяльність здобувачів»

1. Спостереження за поведінкою школяра на уроках та в позаурочний час.
2. Проведення індивідуальних психологічних досліджень.
3. Складання психолого-педагогічної характеристики учня.
4. Узагальнення отриманих результатів роботи та підготовки звітної документації.

Етапи виконання завдань

Перший тиждень:

1. Ознайомлення з психологічними особливостями організації роботи вчителя історії та характером його взаємодії з учнями на уроках та в позаурочний час.
2. Спостереження за поведінкою школярів.
3. Збір загальної інформації про досліджуваного учня та його оточення.

Другий тиждень:

1. Спостереження за школярем та проведення індивідуальних досліджень розвитку його пізнавальних інтересів
2. Спостереження за школярем та проведення індивідуальних досліджень мотивації його учбової діяльності
3. Узагальнення результатів психологічних досліджень та складання психолого-педагогічної характеристики учня. Оформлення звітної документації.

Перелік звітної документації

1. Психолого-педагогічна характеристика школяра (додаток Г).
2. Звіт про проходження практики.

У процесі практики здобувачам рекомендується:

- ознайомитись з сучасними методами і формами організації освітнього-виховного процесу в школі;

- поглибити та закріпити в практичних умовах теоретичні знання з історії, педагогіки та психології, отриманих в освітньому процесі;

- продовжувати формування професійних умінь і навичок організації освітньо-виховної роботи з дітьми, потреби систематично поповнювати свої знання та творчо їх використовувати в практичній діяльності;
- вивчити досвід освітньо-виховної роботи педагогів.

6. Система та критерії оцінювання, формування підсумкової оцінки.

За результатами виконання завдань практики та успішного захисту на звітній конференції, здобувач отримує **підсумкову оцінку**.

Підсумкова оцінка навчальної практики нараховується за накопичувальним принципом і є сумою таких компонентів:

Рекомендований розподіл балів за результатами проходження практики

Зміст завдання	Кількість балів
Поточний контроль	50
Проведення педагогічного спостереження за ходом уроків	0-10
Проведення дидактичного аналізу уроків	0-15
Аналіз виховного заходу	0-10
Складання психолого-педагогічної характеристики учня	0-15
Підсумковий контроль	50
Ведення щоденного звіту про проходження практики	0-10
Загальне оформлення та ведення звіту про результати практики, презентація результатів практики	0-25
Відповіді на запитання	0-15

Здобувач має право оскаржити організацію та результати проходження практики відповідно Порядку оскарження процедури проведення та результатів оцінювання контрольних заходів у ХДУ (наказ від 07.09.2020 № 802-Д), розміщеного за покликанням: <https://ksu24.kspu.edu/s/TanPg>

7. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Звітні документи акуратно оформлюються і подаються груповому керівнику на наступний робочий день після завершення практики. Звітна документація перевіряється, затверджується та оцінюється груповим керівником.

Звіт про практику формується із наступних документів:

1. Звіт про результати практики, в якому обов'язково вказано (його форма та вимоги щодо заповнення доводяться до практикантів на настановній конференції організатором практики):

- терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики;

- перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;

- оцінки та підписи групового керівника.

2. Педагогічне спостереження уроку.

3. Дидактичний аналіз уроку.

4. Аналіз виховного заходу.

5. Психолого-педагогічна характеристика школяра.

8. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Контроль за проходженням практики здійснюється у декількох напрямках:

- ведення здобувачем звіту про проходження практики, де записуються усі види робіт під час проходження практики;
- оцінка видів робіт, передбачених програмою практики, керівниками практики;
- оцінювання здобувачів включає оцінки за кожне виконане завдання.

Критерії оцінювання практики

Підведення підсумків та узагальнення результатів навчальної практики відбувається на підсумковій конференції (на платформі ZOOM з автентифікацією здобувачів), за участі керівників від університету, представників деканату та членів комісії відповідно до Розпорядження ХДУ «Про затвердження складу комісій для проведення заліку».

Підсумкова оцінка за практику складається з суми балів, отриманих від:

- керівника від бази практики (50%);

- керівника від кафедри історії, археології та методики викладання (50%).

Підсумковий контроль здійснюється під час підсумкової конференції, на якій практикант звітує про виконання завдань практики комісії, призначений деканом факультету.

Шкала оцінювання практики:

Сума балів /Localgrade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/Nationalgrade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392)
2. Державний стандарт базової середньої освіти (30 вересня 2020 року).
Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
3. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>
4. Комплекс програм і методичних рекомендацій з організації і проведення педагогічної практики з психології / Л.В. Долинська, О.В. Скрипченко,

Т.М. Лисянська та ін. – Київ: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2006. – 141 с.

5. Поліщук, Валерій Миколайович (2019) *Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник* Університетська книга, Суми. ISBN 978-966-680-50-75
6. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с.
https://lib.iitta.gov.ua/736974/1/Osvitni_vtraty.pdf
7. Онаць О. М., & Чижевський Б. Г. (2023). ТЕОРЕТИКО-МЕТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОДЕЛІ КЕРІВНИЦТВА ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ. ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ, (54), 157-166.
<https://doi.org/10.37915/pa.vi54.488>

Додаткові:

1. Carol A. Chrestensen & Carolyn D. Baker (2002) Pedagogy, observation and the construction of learning disabilities, *Pedagogy, Culture & Society*, 10:1, 73-93, DOI: 10.1080/14681360200200128.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14681360200200128>
2. Куриш Н. К. (2023). РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ ОСВІТИ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ. ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ, (54), 151-157. <https://doi.org/10.37915/pa.vi54.482>
3. Нос, Л. С. «Педагогічна практика у системі професійної підготовки майбутніх вчителів: канадський та британський досвід». Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія 1 (2019): 203-205.

Електронні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України / <http://mon.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Херсонського державного університету <http://www.kspu.edu/>
3. Електронний репозитарій Херсонського державного університету. Режим доступу: https://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017/eKhSUIR_2017.aspx.
4. Електронна бібліотека Академії педагогічних наук НАН України. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Педагогічне спостереження за взаємодією вчителя та учнів на уроці

Предмет _____ Дата _____
Тема уроку _____
Мета уроку _____
Тип уроку _____

Діяльність учителя	Діяльність учнів
Ознайомлення учнів з новими знаннями (явищами, предметами тощо)	Сприймання нових знань, розвиток умінь і навичок
Управління процесом усвідомлення і засвоєння учнями знань, умінь і навичок	Аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, систематизація
Управління процесом пізнання елементарних законів пізнання природи, явищ	Пізнання закономірностей і законів, розуміння причинно-наслідкових зв'язків
Управління процесом застосування знань, умінь і навичок учнів на практиці	Набуття вмінь і навичок, їх систематизація
Організація самостійної, творчої діяльності учнів	Самостійне застосування способів пізнавальної діяльності з метою вирішення певних навчально розвивальних завдань
Перевірка, оцінка змін в навченості і розвитку учнів	Самоконтроль, самодіагностика, самооцінка навчальних досягнень

Пропозиції щодо вдосконалення педагогічної взаємодії вчителя і учнів
Особисті думки

ЗРАЗОК СХЕМИ ДИДАКТИЧНОГО АНАЛІЗУ УРОКУ

Дата _____
 Час _____
 Курс, клас _____
 Предмет _____
 Викладач _____
 Тема _____
 Мета _____

Хід уроку

Організаційний етап (організація класу, підготовка школярів до навчальної діяльності, визначення мети і завдань уроку, усвідомлення їх учнями) _____

Перевірка домашнього завдання. Актуалізація опорних знань (сприяння перевірці домашнього завдання актуалізація знань, оптимальність вибору методів контролю):

Усні		Письмові		Практичні	
Індивідуальні		Групові		Фронтальні	
репродуктивні		Частково-пошукові		Пошукові	
Рецензування відповідей учнів					
Об'єктивність оцінок					

Вивчення нового матеріалу (оптимальність добору навчального процесу, реалізація принципів навчання, здійснення міжпредметних зв'язків, оптимальність вибору форм навчання):

фронтальна		групова		Індивідуальна	
-------------------	--	----------------	--	----------------------	--

Здійснення диференційованого та індивідуального підходів; оптимальність вибору методів навчання:

Словесні		Наочні		Практичні	
Репродуктивні		Частково-пошукові		Пошукові	
Індуктивні		Дедуктивні		Традиційні	
Самостійні		Під керівництвом викладача			

Ефективність роботи з підручником і літературою, добір та використання наочності та ТЗН, оптимальність вибору методів стимулювання (мотив інтересу, або мотив обов'язку); забезпечення двостороннього зв'язку учнів і учителя.

Узагальнення та систематизація матеріалу (виділення головного, здійснення і порівняння і систематизації, оптимальність вибору методів і форм узагальнення, ефективність використання схем, таблиць, карт, тез, планів. Засвоєння основних ідей положень, способів діяльності)

Контроль засвоєння навчального матеріалу. Самостійна, або практична робота. (оптимальність підбору запитань і завдань, оптимальність вибору методів контролю):

Усні		Письмові		практичні	
Індивідуальні		Групові		Фронтальні	
Репродуктивні		Частково-пошукові		Пошукові	
Рецензування відповідей учнів					
Об'єктивність оцінок					
Організація контролю					

Домашнє завдання (раціональність пропонує видів роботи, доцільність обсягу домашнього завдання ефективність інструктажу щодо виконання домашнього завдання)

Підсумок уроку (досягнення мети, темп уроку, дисципліна та увага учнів на уроці)

Висновки

Рекомендації

СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

№ з/п	Назва етапу заняття	Результати спостереження
1	Організація роботи (обладнання, готовність приміщення, учнів)	
2	Обґрунтування мети і завдань	
3	Організація взаємодії вчителя та учнів	
4	Послідовність та взаємозв'язки етапів заняття. Врахування принципу системності (цілісність етапів заняття)	
5	Результативність та функціональність знань і способів діяльності учнів	
6	Доцільність змісту, методів діяльності	
7	Результативність заняття	

Методичні рекомендації:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

СХЕМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ УЧНЯ

I. Загальні дані про учня та його сім'ю

1. Прізвище, ім'я дитини, вік.
2. Структура сім'ї (повна, неповна).
3. Склад сім'ї, вік батьків, освіта.

II. Загальний розвиток, обізнаність

1. Динамічні особливості:
 - а) витривалість;
 - б) рухливість;
 - в) рівень здатності до адаптації в нових умовах;
 - г) характер працездатності;
 - д) характер виконання соціальних, міжособистісних ролей.
2. Основні види діяльності дитини. Мотиви навчальної діяльності.
3. Новоутворення вікового періоду (ступінь розвитку).
4. Поінформованість в різних галузях знань. Джерела отримання інформації:
 - а) школа;
 - б) сім'я;
 - в) позашкільні заклади;
 - г) самоосвіта.

III. Розвиток пізнавальних процесів

1. Особливості сприймання (вибірковість, осмисленість, аперцепція тощо).
2. Особливості пам'яті:
 - а) за характером запам'ятовування (моторна, образна, словеснологічна, емоційна);
 - б) за часом (коротривала, оперативна, довготривала);
 - в) за ступенем вольової регуляції (мимовільна, довільна).
3. Особливості мислення:
 - а) словесно-логічне, наочно-образне, наочно-дійове;
 - б) теоретичне, практичне, інтуїтивне, аналітичне;
 - в) репродуктивне, продуктивне;
 - г) розвиток операцій мислення: аналізу, синтезу, абстракції, узагальнення, конкретизації;
 - д) особливості суджень, умовиводів.
4. Розвиток уяви (репродуктивна, творча; мимовільна, довільна).

IV. Емоційно-вольовий розвиток

- а) переважаючі емоції, настрої;
- б) емоційність та її вплив на створення позитивного (негативного) фону в групі;
- в) емоційна врівноваженість/неврівноваженість (тривожність, афекти, імпульсивна поведінка тощо).
- г) ступінь самоконтролю дитини.

V. Особистісний розвиток

1. Рівень активності та характер виконання соціальних ролей (опишіть конкретні ситуації).
2. Самооцінка та її вплив на міжособистісні стосунки, рівень домагань дитини та його співвідношення з самооцінкою.
3. Інтереси, ціннісні орієнтації в системі соціальної спрямованості класу.
4. Особистість і прояви групового тиску: конформність, референтність.
5. Соціальні очікування групи від особистості:
 - а) чи користується авторитетом;
 - б) чи має друзів;
 - в) ступінь прояву до дитини симпатії (антипатії);
 - г) обіцянки дитини та характер їх виконання;
 - д) прояви конфліктності, компромісу.
6. Стадії розвитку особистості в групі: адаптація, індивідуалізація, інтеграція (детально опишіть особливості проходження певної стадії).

VI. Висновки, рекомендації

Вкажіть індивідуальні особливості учня, визначте найважливіші психолого-педагогічні завдання, що стоять перед вчителем, та шляхи подальшої роботи з учнем.

При складанні характеристики використовуйте результати спостережень за учнем на уроках і в позаурочний час (опишіть конкретні ситуації). Висновки за декількома із пунктів обґрунтуйте, провівши дослідження (2 методики (на вибір)).